

Närståendes våld mot flickor/kvinnor – En kvalitativ undersökning av professionellas arbete med de utsatta

Av Minela Stojiljkovic och Ewelina Gustafsson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats SOPA63
Vt 13

Handledare: Yvonne Johansson

ABSTRACT

Authors: Minela Stojiljkovic & Ewelina Gustafsson

Title: Violence against girls/women by related– A qualitative review about professionals work with the exposed

Supervisor: Yvonne Johansson

Assessor: Carina Tigervall

The aim of this study was to elucidate which knowledge professionals who work at social services and sheltered accommodations, consider to be important and which experiences they have gained in their work with girls/women who have been exposed to violence and threats. But we also wanted to examine how professionals work on the basis of available methods and interventions. The study was conducted using qualitative approach through semi-structured interviews. We carried out six interviews in Skåne and Småland, three of the respondents worked at different social services and the other three at sheltered accommodations. Five themes were identified that seem to play a special role in the discussion about knowledge and education, interventions and methods, adolescent conflict or abuse, professional's descriptions of characteristic features of violence and is the phenomenon noticed enough according to the professionals. The analysis was based on the theory social constructivism, three different perspectives on violence and the theoretical concept patriarchal systems. As a conclusion we have reached that education about men's violence against women is characterized by the existing perspectives, which are gender power perspective, intersectional perspective and cultural perspective. The respondents who worked at social services emphasized that they operate by family perspective and those who worked at sheltered accommodations worked on the basis of an individual perspective. All interviewees agreed that control, violence and forced marriage characterize the abuse against girls and women.

Keywords: men's violence against girls/women, social services, sheltered accommodations, abuse by related, honor related problems.

Förord

Vi vill tacka våra respondenter för deras medverkan. Deras kunskaper och erfarenheter har bidragit till att vi har kunnat slutföra vår studie kring flickor/kvinnor utsatta för våld av närstående.

Vi vill även tacka vår handledare Yvonne Johansson som har varit ett enormt stöd under processen samt att hennes kritiska granskande har fört vårt arbete framåt.

Ett stort tack till våra familjer som har ställt upp för oss och kommit med givande tankar under dessa intensiva veckor.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte & frågeställningar	8
2 Tidigare forskning	8
2.1 Barnperspektiv i utredningar	9
2.2 Bedömning av ärenden där hedersproblematik är aktuell	9
2.2.1 Svårigheter i professionellas bedömningar	9
2.2.2 Tonårskonflikt eller våldsproblematik	10
2.2.3 ”Vi gör inget utan att prata med vårdnadshavaren”	11
2.3 Familje- eller individperspektivet?	11
2.3.1 Professionellas val av perspektiv	11
2.3.2 Skilda arbetssätt	12
3 Teori.....	14
3.1 Socialkonstruktivism	14
3.2 Den komplexa helheten	16
3.3 Tre perspektiv på våldet.....	17
3.3.1 Könsmaktsperspektiv	17
3.3.2 Intersektionella perspektiv.....	19
3.3.3 Värderings/kulturella perspektiv	20
3.4 Patriarkala system.....	21
3.4.1 Patriarkat och våld	21
3.4.2 Rådande normer.....	22
3.4.3 Kvinnans förtryck och männens fördel	22
4 Metod.....	23
4.1 Val av metod	23
4.2 Metodens tillförlitlighet.....	24
4.3 Urval och analysförfarande	25
4.4 Litteratursökning	26
4.5 Metoddiskussion.....	26
4.6 Arbetsfördelning	28
4.7 Etiska överväganden.....	28
5 Resultat och analys	29
5.1 Professionellas kunskap och utbildning	29

5.2 Tonårsfrigörelse eller våldsproblematik?	32
5.3 Insatser utifrån olika perspektiv	34
5.3.1 Professionellas arbetsätt på socialförvaltningar och skyddade boenden	34
5.3.2 Kontroll som bedömningskriterium	38
5.4 Professionellas beskrivningar av närståendes våld mot flickor/kvinnor	39
5.4.1 Kontroll och våld	39
5.4.2 Tvångs gifte	41
5.5 Uppmärksammas våldsproblematiken enligt professionella?	43
6 Avslutande diskussion.....	44
6.1 Slutsatser.....	44
7 Referenslista	46
8 Bilagor	49

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Mattsson (2011:4-5) skriver att debatten om mäns våld mot kvinnor under lång tid inte var en del av den politiska och offentliga agendan. Detta eftersom våldet sågs som något privat och normalt men också som ett individuellt problem. När den feministiska förståelsen av mäns våld mot kvinnor växte sig starkare i samhället, började den påverka tolkningen av våldet och debatten kring ämnet. Denna tolkning såg mäns våld mot kvinnor som ett resultat av samhällets ojämlika maktordning mellan män och kvinnor. Författaren menar att tolkningen synliggjorde kvinnors utsatthet för mäns våld och männens överordning, vilket gjorde frågan mer komplex och politiskt laddad.

Carbin (2010:87) skriver också att jämställdhetspolitiken har debatterats under de senaste decennierna och har börjat innefatta allt fler frågor. En av dessa är frågan om mäns våld mot kvinnor som uppmärksammas allt mer. Författaren (2010: 88-89) tar upp i sin avhandling hur det etableras ett diskursivt spänningsfält som syftar till att benämna och förklara våldsdåden. Inom en av diskurserna utpekas män som förövare och ansvariga för våldet mot kvinnor och visar att våldet utövas i alla etniska grupper och i alla samhällsklasser. Vidare skriver Carbin (2010:93) att under de senare åren under 1990-talet uppstår en diskussion om våldsutsatta flickor med utländsk bakgrund. Främst framträder problemet då våldet ofta tillskrivs en kulturell betydelse. Problemet sågs ofta som en integrationspolitisk fråga men började i efterhand betraktas som en del av politiken mot mäns våld mot kvinnor.

Carbin (2010: 94) beskriver två olika diskurser: en värderingsbaserad- och en könsmaktsbaserad. Den första ser patriarkala värderingar och kultur som en förklaring till våldet medan den andra fokusera på mäns överordning och en samhällelig struktur av könsmakt. Det råder en kamp mellan diskurserna om att slå fast betydelsen av våldet. I värderingsdiskursen ses våldet utifrån invandrare, värderingar och kultur samtidigt som könsmaktsdiskursen kopplar makt och män till våldets betydelse. Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) (2010: 9) skriver i sin rapport i likhet med Carbin att

våldet kan förklaras utifrån olika perspektiv. Det första är ett kulturellt perspektiv som lägger fokus på värderingsmässiga och kulturella skillnader och har grunden i hedersideologi. Det andra sättet att förstå våldet är utifrån könsperspektivet som kopplar våldet till mäns strukturella överordning. Det sista perspektivet som nämns av författarna är det intersektionella perspektivet där våldet betraktas genom att studera hur kön, etnicitet/ras och klass hör ihop.

I Kamalis och De los Reyes (2005: 55-56) utredning som handlar om strukturell/institutionell diskriminering, berörs mordet på Fadime Sahindal som skedde år 2002 i Uppsala. Författarna skriver att mordet beskrevs som ett typisk ”kulturellt mord” som utförs av invandrare och menar att alla med invandrabakgrund presenterades i mediadebatten som eventuella förövare av ”hedersmord”. Detta ledde till att samhället engagerade sig i att ”skydda stackars invandrarkvinnor och flickor” från manliga familjemedlemmar. De menar att kvinnor och flickor med invandrabakgrund efter denna händelse sågs som svaga och måste omhändertas.

Till skillnad från Kamali och Del los Reyes benämner Schlytter och Linell (2008: 10) våldet mot unga kvinnor som hedersrelaterat våld där de skriver i sin rapport att socialtjänsten har det yttersta ansvaret för barn och ungdomar i samhället och det är de som ska agera i första skedet. Enligt författarna behöver de professionella inom socialtjänsten ha kunskap om hur de ska kunna känna igen hedersrelaterade problem i flickornas vardagsliv. De anser visserligen att socialtjänstens kunskapsnivå har höjts sedan hedersrelaterat våld och hot har blivit en angelägenhet inom den nationella politiken. Schlytter och Linell menar dock att kunskap om hedersproblematik finns på en övergripande nivå, men att arbetet på individnivå där de professionella ska arbeta, är betydligt mer utmanande.

Vi har valt att skriva om våld av närstående mot flickor/kvinnor eftersom det är ett ämne som det talas om och kan förstås på olika sätt i den svenska samhällsdebatten. Under de senaste åren har det skett ett flertal mord och våld mot unga kvinnor där vissa benämner det som hedersrelaterat våld medan andra ser det som mäns våld mot kvinnor. Eftersom

det är socialtjänsten som har det yttersta ansvaret för flickor/kvinnor som har blivit utsatta för våld anser vi att det är viktigt att belysa ämnet utifrån professionellas föreställningar, kunskap och erfarenheter. Ett intresse hos oss har väckts med tiden och nu har vi fått chansen att fördjupa oss i ämnet. Den fråga vi avser att fördjupa oss i, är vilken föreställning, kunskap och vilka erfarenheter som anses vara viktiga enligt professionella på olika socialförvaltningar och boenden för våldsutsatta flickor/kvinnor. Vi undrar även hur professionella hjälper flickor som utsätts för våld och hot, samt vilka insatser som finns tillgängliga. Som vi nämnde tidigare finns det olika sätt att studera våldet utifrån, vilket vi kommer att göra med hjälp av könsmaktsperspektivet, värderings/kulturella perspektivet samt det intersektionella perspektivet. Genomgående i uppsatsen kommer vi använda två benämningar för ämnet vi skriver om som är mäns våld mot flickor/kvinnor och våld av närstående mot flickor/kvinnor. Detta för att undvika upprepningar av samma ord.

1.2 Syfte & frågeställningar

Syftet med undersökningen är att belysa utifrån tre rådande förklaringsmodeller vilken kunskap professionella på olika socialförvaltningar och boende för utsatta flickor/kvinnor anser är viktig att ha samt vilka erfarenheter och föreställningar de har fått av att arbeta med flickor/kvinnor som utsätts för våld av närstående, men också hur de arbetar med flickorna/kvinnorna utifrån tillgängliga metoder och insatser.

- Vilken kunskap anser professionella vara viktigt att ha och vilka erfarenheter och föreställningar har de fått av att arbeta med våldsutsatta flickor/kvinnor?
- Hur arbetar de professionella med dessa ärenden och vilka insatser och metoder använder de?

2 Tidigare forskning

I denna del av arbetet kommer vi att redogöra för den forskning som bland annat ligger till grund för vår analys av empirin. Vi har använt oss av forskningsrapporter, artiklar och litteratur.

2.1 Barnperspektiv i utredningar

Schlytter (2004:75) skriver att enligt socialtjänstlagen (SoL 5 kap 1§ och 2§) ska utredningsarbete bedrivas utifrån barnperspektivet och att "barnets bästa" alltid ska komma i första hand. Socialsekreteraren, som har till uppgift att komma fram till vad som är barnets bästa, ska använda sig av beprövad erfarenhet, vetenskaplig kunskap och barnets vilja. Hon menar att socialnämnden beslutar om ett barn ska omhändertas eller inte vilket resulterar i att det inte är barnet som har rätt till att få skydd eller att bli omhändertagen, utan att det är socialnämnden som har skyldighet att agera. Schlytter anser då att principen om "barnets bästa" inte ger rättigheter till själva barnet. Ett annat problem som författaren (2004:76) nämner är skyldigheten att underrätta vårdnadshavarna om att en utredning har inletts. Om socialtjänsten informerar föräldrarna om att utredningsarbetet har påbörjats utan att ha kunskapen om hur det barnet har det hemma, så riskerar man att försätta barnet i en otrygg situation.

Schlytter (2004:76) skriver att enligt lagen har socialnämnden skyldigheten att skyndsamt inleda en utredning och i samband med det ska föräldrarna informeras om detta. Men lagen reglerar inte med vilken skyndsamhet föräldrarna ska underrättas och enligt Schlytter är detta ganska problematiskt då det skapar möjlighet till olika tolkningar av lagen där en del anser att vårdnadshavarna ska informeras så fort anmälan har kommit in medan andra socialsekreterare väljer att avvakta något. Schlytter (2004:77) skriver att: "Enligt JO bör vårdnadshavaren i normalfallet underrättas utan onödigt dröjsmål och i speciella situationer, som när det föreligger missförhållanden, exempelvis misshandel, kan socialnämnden avvakta något med att informera vårdnadshavaren". Hon menar att vårdnadshavarna ska underrättas om att utredningen är inled men de är tvungna att göra en riskbedömning innan vårdnadshavaren informeras.

2.2 Bedömning av ärenden där hedersproblematik är aktuell

2.2.1 Svårigheter i professionellas bedömningar

Sjöblom (2006: 30-32) har studerat socialsekreterarnas förståelse och arbetssätt kring

hedersproblematik. Hon skriver i sin rapport att socialsekreterarna betraktade att ett ärende har inslag av hedersrelaterat våld/förtryck när kontroll hade varit en stor del i flickornas liv. Socialsekreterarna ansåg att kartläggning av familjeförhållanden, släkten, flickans rörelsefrihet var viktiga delar i deras arbete, vilket resulterade i att de hade fått kunskap om flickans familj samt svar på en del frågor, nämligen vilka som kunde hota henne, och vem som kunde utöva våldet etc. Författaren (2006:28) anser att kontrollen av sexualiteten var ytterligare ett bedömningskriterium i socialsekreterarnas arbete. Socialsekreterarna var medvetna om att trots att de hade få fall där hedersproblematik förekom, var mörkertalet ganska högt vilket förklarades med brister i kunskapen att upptäcka sådana fall och brister i mötet med kvinnor/tjejer som var under 18 år.

2.2.2 Tonårskonflikt eller våldsproblematik

Schlytter (2004:96) berör i sin bok frågan om att många socialsekreterare anser det vara svårt att avgöra om en konflikt mellan en flicka och hennes vårdnadshavare är en tonårskonflikt eller om det kan vara en följd av vårdnadshavarnas hårda och hotande kontrollfunktioner eller också om det kan bero på att flickan har sociala bekymmer med droger och umgänge med kriminella personer. Hon förklarar tonårskonflikt med att tonåringar befinner sig i en utvecklingsprocess, vilket senare leder till att de ska bli helt självständiga individer. Barn formas stegvis till att bli oberoende av sina föräldrar och därmed behöver de tränas i att ta egna beslut, vilket innebär att barnets handlingsutrymme ökar utifrån dennes ålder och mognad. Schlytter menar att det finns en uppfattning om att varje ungdom kommer att genomgå en frigörelseprocess. Men det är bara vissa konflikter som benämns som tonårskonflikter och fallen där föräldrarna använder tvång för att minska den unges handlingsutrymme har en annan karaktär. Författaren (2004:97) skriver vidare att trots att alla föräldrar vill sitt barns bästa, är det inte alla gånger att de vet vad som är barnets bästa utifrån dennes nuvarande sociala situation.

Sjöblom (2006:36) nämner i sin rapport att socialsekreterarna hade som rutin i mötena med flickorna att bedöma deras trovärdighet. Socialsekreterarna hade i uppdrag att lita på ungdomens berättelse men i själva verket var det komplicerat att hålla sig till det och

enbart arbeta utifrån den unges vägnar. Enligt Schlytter (2004:42) använde sig socialtjänsten, för att bedöma flickans trovärdighet av andra myndigheter såsom sjukvården, skolan, BUP och olika frivilliga organisationer för att värdera sanningshalten i flickans berättelse. Hon (2004:45) skriver att socialsekreterarna utgick ifrån att flickans beskrivning var subjektivt sann.

2.2.3 ”Vi gör inget utan att prata med vårdnadshavaren”

Schlytter (2004:97) skriver att många gånger hade skolan eller flickan själv gjort en anmälan utan att det händer något vilket skapar en känsla av uppgivenhet hos flickorna. Många flickor upplever att socialtjänsten lyssnar men inte tror på deras berättelser eller att man lämnar ansvaret till vårdnadshavarna. Detta påpekas även i Schlytters och Linnells (2008:89) rapport där de kommer fram till att socialtjänstens agerande i de fall där man gjorde bedömningar att inte skydda flickan kan tolkas som att socialtjänsten inte tror på flickans berättelse, vilket kan orsaka att flickan utsätts för nya hot och påtryckningar. De anser att det finns uppfattningar inom socialtjänsten om att man inte vill göra det värre för flickorna och därmed väljer man att inte placera de utanför hemmet och att alla konflikter inom familjen ska redas ut av familjen. Detta leder till att flickorna under handläggningen blir utsatta för nya hot och förtryck och i större utsträckning väljer att ta tillbaka sin anmälan och återvända hem till familjen. Ett annat bekymmer som diskuteras av Schlytter (2004: 98-99) är normen ”*vi gör inget utan att prata med vårdnadshavaren*” som är ytterligare ett exempel på att föräldrarna får större tolkningsföreträde än flickan själv. Hon kritiserar detta resonemang och menar att det är förfärligt att ungdomar ska behöva riskera att utsättas för fortsatt våld och hot på grund av att socialtjänsten först måste ta hänsyn till föräldrarnas utsagor innan man kan fatta några beslut. Hon menar att detta innebär att socialsekreterarna inte kan utgå från enbart det flickan berättar.

2.3 Familje- eller individperspektivet?

2.3.1 Professionellas val av perspektiv

Schlytter och Linell (2008:12) skriver i sin rapport att socialtjänstens metoder och synsätt är bristande och otillräckliga. De anser framförallt att socialtjänstens synsätt är

att konflikten mellan flickor/kvinnor och familjen/släkten kan få ett slut med hjälp av dialog och medling med familjen, som kallas för ett ”familistiskt” synsätt vilket strider mot ett individperspektiv. Sjöblom (2006:39) skriver i sin rapport att socialsekreterarnas val av perspektiv i arbetet med de utsatta, ofta avgörs av ungdomens ålder. Om individen var under 18 år då föredrog socialsekreterarna familjeperspektivet och om personen var över 18 år då hade individperspektivet fått en större plats i deras arbete. Hon skriver att trots att personen var myndig, hade familjeperspektivet fortfarande en viktig roll eftersom socialsekreterarna tyckte att deras uppgift var att hjälpa ungdomen, även om det förekom hot och våld och stöttar denne i att ha en fortsatt kontakt med sin familj. Det blev mer komplicerat att använda ett individperspektiv i ärenden där flickor var under 18 år eftersom socialtjänstlagen styrde arbetet mot familjeperspektivet och då hade flickors trovärdighet blivit en central fråga. Hon menar att vårdnadshavarna ganska ofta omgående blev kopplade till ärendet.

Vidare skriver Sjöblom (2006:40) att socialsekreterarna hade uppfattningen att detta var orsaken till att unga tjejer väntade med att söka hjälp tills de hade fyllt 18 år för att var säkra på att de skulle få hjälp. Hon skriver vidare att socialsekreterarna kunde pendla mellan ett individuellt- och ett familjeperspektiv när flickan var myndig då man menade att familjen är en viktig bas i flickans/kvinnans liv även om hon var över 18 år gammal och om hon utsattes för hot och påtryckningar. Författaren (2006: 45-46) skriver att socialsekreterarna förklarade att deras tankesystem bygger på ett homogent samhälle och att socialtjänstens ramar inte var utformade utifrån ett heterogent samhälle, vilket gjorde det komplicerat för socialsekreterarna att bemöta det som var annorlunda och avvikande från det som var normen.

2.3.2 Skilda arbetssätt

Wikström och Ghazinour (2010:251) berör en viktig fråga, nämligen att svensk lagstiftning och praxis är motsägelsefull eftersom lagen säger att socialtjänsten ska beakta barnens rättigheter och sträva efter barnets bästa samtidigt har socialtjänsten skyldighet att upprätthålla föräldrarnas rättigheter och skyldigheter. Författarna menar att socialtjänsten har svårigheter när man gör bedömningar om en flicka/pojke ska

placeras på ett skyddat boende då man ska se till föräldrarnas rättigheter i samma ögonblick som man ska utgå från barnets bästa vilket ofta debatteras. Socialsekreterarna väljer att arbeta utifrån ett familjeperspektiv istället för ett individperspektiv då placering utanför hemmet ofta uppfattas som en kränkning och diskriminering av föräldrarnas rättigheter. Wikström och Ghazinour säger att det långsiktiga målet med de skyddsboendena är att de utsatta ska förberedas till att leva ett självständigt liv då man i arbetet inriktar sig på olika aspekter nämligen självförsörjning, autonomi etc. Tanken är att de utsatta flickorna/kvinnorna ska klara sig själva efter dem har lämnat boendet. Författarna skriver (2010: 253) att det är socialtjänsten som nästan i alla fall finansierar flickans/kvinnans vistelse på ett skyddat boende och därmed ansvarar för dennes behandlingsplan, vilket resulterar i att det är socialtjänsten som fattar beslut om flickan med tiden ska återförenas med familjen eller inte. De anser att skyddsboendena arbetar utifrån ett individperspektiv som kolliderar med familjeperspektivet som i stor utsträckning används inom socialtjänsten och det uppstår en konflikt.

Wikström och Ghazinour (2010: 254) menar att personalen på boendena upplevde att socialtjänsten ibland arbetade i motsatt riktning, vilket gjorde att personalen var tvungen till att organisera mötena där familjen och flickan skulle träffas. Man hade även olika uppfattningar om hur länge en flicka/kvinna skulle vara placerad där, socialsekreterarna förespråkade kortare vistelse än personalen på boendena. Författarna (2010: 255-257) nämnde att flickorna/kvinnorna berättade att de hade en dålig psykisk hälsa och ofta var deprimerade då deras känslor pendlade mellan att stanna på boendet eller återgå till familjen. De menar att socialtjänstlagen syftar på att stärka flickans sociala nätverk och därmed anses återförening med familjen vara en konsekvens av tillämpning av lagen medan skyddsboenden arbetar utifrån individperspektivet då de har som uppgift att främja självständighet och en separation från förövarna. Wikström och Ghazinour (2010:258) anser att dessa två synsätt och praxis är motsägelsefulla och vidare bör diskuteras.

3 Teori

Vår teoretiska ansats är socialkonstruktivism som vi använder för att belysa vilka föreställningar professionella har om flickor/kvinnor utsatta för våld av närstående och hur professionella konstruerar olika framkomliga vägar för att arbeta med våld och förtryck. Eftersom det råder olika diskurser gällande mäns våld mot kvinnor kommer vi att använda oss av värderings/kulturperspektivet och könsmaktsperspektivet i vår analys. Vi kommer även att använda oss av två socialt konstruerade begrepp nämligen patriarkala system och heder för att tolka och förstå vår empiri. I analysen av vår empiri kommer vi att använda socialkonstruktivism utifrån att de professionella påverkas av den sociala verkligheten som konstruerats i samspel med andra. Men även utifrån typifieringar och legitimering av sociala institutioner som formats av våra rollers fördelning av sociala handlingar

3.1 Socialkonstruktivism

Wenneberg (2010:30) skriver att vår kunskap är socialt konstruerad då vi får hjälp av begrepp som finns i vårt språk och kunskapen påverkas av det sociala. Språket är något socialt eftersom det förutsätter minst två personer och ett samspel mellan dessa. Han menar att ett alternativ är att fråga sig om kunskapen är giltig och sann, blir frågan om hur kunskapen tillkommit. Detta kan beskrivas av en metafor som säger att kunskap kan ses av omvärlden som en ballong uppblåst inifrån med hjälp av begrepp, vårt sociala liv, språket och teknologin. Enligt Wenneberg kan ballongen bli större, men däremot kan vi inte veta vad som finns utanför ballongen, utan att den kunskapen förstås med utgångspunkt i den kunskap som finns i ballongen eller påverkas av den. Ahrne och Svensson (2011:72) skriver att kunskapen utformas i samspel med andra människor. Kunskapen som kommer fram revideras ständigt då nya erfarenheter tillkommer som ska uppfattas i sin kontext. De anser att i samspel med andra individer uppstår förståelse för deras erfarenheter, som i sin tur omvandlas till ny kunskap.

Wenneberg (2010: 73) skriver utifrån Bergers och Luckmannas resonemang om att vid samspel mellan människor är vanor viktiga och tenderar att ge upphov till typifieringar.

Detta innebär att man tillskriver typiska motiv för handlingar, till den andra parten man samspelar med. Han skriver att typifieringar leder till att man börjar spela roller gentemot varandra, dessa roller är färdigtillverkade sociala fack som man spelar inom. Vi hamnar i en situation som möjliggör en uppbyggnad av sociala institutioner genom rollernas fördelning av sociala handlingar. Legitimering är nödvändig då institutioner ska förmedlas till personer som inte har varit med vid skapandet av dessa. Nya personer kan ifrågasätta och ha funderingar kring institutionerna, därför måste de legitimera dessa. Författaren menar att det sker en objektivisering av de sociala institutionerna genom legitimering, så att dessa framträder som något som inte kan tas bort bara för att man vill det, med detta har samhället blivit en objektiv verklighet.

Wenneberg (2010:72) beskriver Bergers och Luckmanns tankar om den osäkerheten som uppstår när vi befinner oss i situationer som vi inte är bekanta med och vet hur vi ska bete oss i, kallas för kognitiv dissonans. Författaren menar att det uppstår en bristande överensstämmelse mellan våra inre och yttre intryck och upplevelser. Människan visar upp elementära tendenser i försöket att minska den kognitiva dissonansen. Wenneberg skriver att vanor ger en inriktning åt personer som vars liv kompliceras av deras drifters öppenhet, därför utformas vanor för att uppnå en psykisk lättnad. Människor är till sin natur flexibla och öppna och har inte så många vanor, därför kan människan under hela sitt liv ta till sig mycket kunskap som har producerats av tidigare generationer. Han anser att detta inte behöver ske via naturligt urval eller via gener. Genom att använda sig av språket kan människan istället lära sig dessa kunskaper.

Andrews (2012:40) tolkning utifrån Berger och Luckmann är att en central aspekt i socialkonstruktivismen, är att kunskap skapas av individers interaktion i samhället. De som förespråkar konstruktivismen säger att kunskap och sanning är skapat och inte upptäckt av våra sinnen. Författaren skriver att verkligheten är socialt definierad men denna verklighet refererar till den subjektiva upplevelsen av varje dag snarare än den objektiva verkligheten av den naturliga världen. Han anser att samhället existerar både som en objektiv men också som en subjektiv verklighet, den objektiva tillkommer

genom individernas interaktion i den sociala världen som i sin tur påverkar människor genom rutiner och vanor. Med andra ord alla upprepade handlingar blir en del av ett mönster. Andrews (2012: 41) säger att med tiden bildas rutiner som formar generell kunskap, som sedan upplevs av senare generationer som objektiv kunskap i interaktion med andra.

Berger och Luckmann (1998: 102-104) skriver om institutionalisering som vi ovan beskriver närmare, där de tar upp konsekvenser av ”institutionell segmentering”. En av följderna är att det bildas ”underordnade och segregerade betydelseuniversa” vilka kan vara märkbara eller latenta. Underordnade betydelseuniversa kan vara socialt formade, och betydelser för dessa skapas fortlöpande av den grupp som bildat dem. Det kan förekomma konkurrens mellan olika grupper, vilka lätt kan förvandlas till rivaliserande konflikter för att framhäva sin lärdom och undanröja de andra. Författarna skriver att underordnade betydelseuniversa etablerar en rad olika förklaringar på samhället som helhet, som kan ses utifrån ett perspektiv.

3.2 Den komplexa helheten

Bryman (2012: 474-475) skriver att filosofen Michel Foucault förklarade begreppet diskurs som ett uttryck för hur en viss uppsättning av språkliga grupper står i relation till ett objekt och hur vårt sätt att framställa detta objekt har inverkan på hur vi människor förstår det. Diskursen formar en version av objektet och därutöver kommer denna version av objektet att grunda det. Vidare skriver Bryman att diskursen är mer än bara språket, utan den är grundläggande och bestämmande för den sociala verklighet man har intresse för. Författaren menar att diskurser tolkat enligt det konstruktionistiska synsättet är som ett urval av olika möjliga beskrivningar och därmed ger en specifik bild av den verkligheten som formas fram. Bryman skriver att språket inte enbart hjälper människor att förstå den sociala verkligheten utan att det framförallt grundar och formar den sociala verkligheten med hjälp av olika diskurser. Med andra ord påverkar diskurser oss och därmed formas vår verklighet utifrån dessa.

Payne (2002: 58-59) skriver att idéer och sociala relationer som står för ”ytliga

symboler” och tecken framställer en bestämd kunskap. Detta leder till att man kan se verkligheten utifrån den rådande kunskapen. Författaren menar att genom att titta på dessa sociala relationer som formar den nuvarande världen kan man se eventuella förklaringar. Orsaken till det är att människor kan se hur en idé eller en viss form av kunskap bildas genom interaktioner mellan individer. Payne skriver att människor inte enbart ser till en del av ett argument, utan söker en förståelse av helhetens komplexitet av argumentet (diskurs), för att kunna se olika sidor och vinklar av ett fenomen. Detta orsakar att den nya uppfattningen är mer representativ men samtidigt komplicerad.

3.3 Tre perspektiv på våldet

Detta avsnitt presenteras tre olika perspektiv på mäns våld mot kvinnor: könsmakts-, värderings/kulturella och intersektionella perspektivet. Enligt NCK: s rapport (2010:9) möts perspektiven i uppfattningen av att våld har sin utgångspunkt i patriarkal makt. Då vi gör en analys utifrån socialkonstruktivismen kommer vi att skriva om dessa förklaringar som att de är socialt konstruerade.

3.3.1 Könsmaktsperspektiv

Carbin (2010:14) skriver i sin avhandling att det i den svenska offentliga debatten efter mordet på Fadime Sahindal år 2002 har intensifierats två olika förklaringar gällande mäns våld mot kvinnor. Ett antal svenska forskare har deltagit i diskussionen om hedersmord där de har tagit ställning till att betrakta våldet som hedersrelaterat och kulturpräglat. Den andra sidan är istället kritisk till kulturella förklaringar av våldet och menar att det tillför en uppdelning mellan svenskt och icke-svenskt våld där de svenska männens våld inte ses utifrån kulturella sammanhang och invandrarnas våld ses utifrån kulturaspekten. Författaren skriver att kulturkritiska forskare framhäver att mordet på Fadime Sahindal framförallt bygger på en redan etablerad diskurs där invandrares kulturer ses som patriarkala medan svenska mäns våld betraktas som en deviation från svensk jämställdhetskultur.

Carbin (2010: 88-89) skriver att inom ramarna för könsmaktsdiskurs ses män som

förövare och fokus flyttas från individ till struktur för att poängtera att våld mot kvinnor finns i alla etniska grupper och samhällsklasser. Denna diskurs benämner författaren som könsmaktsdiskurs där vikten läggs vid jämställdhet, kvinnlig underordning och manlig överordning. Författaren (2010: 94-95) skriver att denna uppdelning mellan de olika förklaringarna kring våldet hänger samman med diskussionen om frågan hör ihop med integrationspolitiken eller platsar inom politiken mot mäns våld mot kvinnor. Carbin skriver att inom ramarna för könsmaktsdiskursen betonas det att det inte finns bevis för att se problemet som kulturell betingat utan bör ses utifrån manlig överordning. Författaren (2010:101) menar att användning av dikotomier så som ”svenskt” och ”icke-svenskt” våld avhåller det fortsatta arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

Eldén (2004: 53-54) skriver att utifrån en könsmaktsförståelse kan våldet förstås som ett uttryck för kvinnlig underordning och manlig överordning, med andra ord förknippas det till kön och makt. Med utgångspunkt i könsmaktsförståelse kan våldet ses utifrån ojämlika maktrelationer. Vidare skriver författaren (2004:58) om sexualiserat våld som innefattar olika former av psykisk, fysisk och sexuellt våld. Eldén (2004:61) skriver att våldsutövande män inte ses som offer för sociala och individuella förhållanden eller en annorlunda kultur, utifrån en könsmaktsförståelse. Istället ses det som att män bejaktar kulturella rättigheter att kontrollera kvinnor genom sina våldshandlingar. Författaren (2004: 64-65) tar upp att den mest betydande ”riskfaktorn” för våldshandlingar är kön och att det i mycket mindre utsträckning handlar om manens etnicitet, utbildning, inkomst och alkoholvanor. Därmed menar Eldén att våldsutövande män inte skiljer sig från män som inte utövar våld utifrån ovan nämnda variabler.

Steen (2003: 48) belyser riskerna med att vidmakthålla uppfattningen om att identitet skapas utifrån länders skillnader, vilket konstruerar ”en uppdelning mellan vi, de svenska och de, de utländska”. Detta leder till att ”vi” ses som ”de normala” och det som behövs förändras är ”de”. Steen tar upp Eldéns resonemang om att detta är riskabelt

där det svenska ses som det ideala och ”hedersrelaterat våld” ses som kulturellt och specifikt. Vidare skriver Steen att Eldén menar att det bör finnas en enhetlig våldsförklaring där könsrelationen är den viktigaste delen.

NCK (2010:25) skriver att i en feministisk forskningsansats är målet att peka på hur hedersvåld kan ses utifrån patriarkalt våld. Vissa feministiska forskare påtalar att det finns likheter mellan olika former av patriarkalt våld. De menar att det är problematiskt att inte se våld mot kvinnor i västerländska sammanhang med en koppling till kultur, på samma sätt som man ser på våld mot kvinnor i minoritetsgrupper. Vidare skrivs det i NCK:s rapport att det inte är avgörande var våldet utövas utan det bör ses som ett försök att kontrollera flickors/kvinnors sexualitet. En önskan att utöva makt och tanken att kvinnor bör kontrolleras samt sådan stolthet är det som är orsaken till att fäder mördar sina döttrar men också till att män mördar sina kvinnliga partners. Den kulturella och den könsrelaterat förklaringen delar förståelsen att mäns våld mot flickor/kvinnor har utgångspunkt i patriarkala värderingar.

3.3.2 Intersektionella perspektiv

I NCK:s rapport (2010: 32-34) tas det upp att en reaktion på debatten om hedersmord, är begreppet intersektionalitet där tonvikten ligger på kön, klass och ras/ethnicitet. Intersektionalitet visar hur begreppet kön samspelar och hör ihop med andra variabler, med andra ord behövs det andra kategorier för att förstå kön. I rapporten skrivs det att de los Reyes resonemang om att få fokus på hedersvåld är en risk då det kan mörklägga andra former av våld, men också att utländska män normaliseras som män som utövar våld. Det som skiljer det intersektionella perspektivet från könsperspektivet är att det inte har en strikt fokus på kön. Det kulturella perspektivet har fokus på specifika kulturer, vilket inte det intersektionella har. De los Reyes och Schlytters diskussion tas upp i rapporten där de poängterar att det kan uppstå felbedömningar av socialtjänsten när det gäller våldsutsatta unga kvinnor. De menar att man i högre grad ser ”mellan fingrarna” gällande missförhållande i familjer vars ursprung inte är svenskt. Intersektionell kritik angående hur kulturbegreppet används, är att en beskrivning av våld som uppfattas som hedersrelaterat kan vara riskabelt då det kan göra att man ser en

förenklad version av verkligheten. En betoning på kultur kan göra att individer med utländsk bakgrund ses som våldsbenägna och patriarkala. I rapporten tas det upp att sociologen Merhdad Darvishpour kritiserar kulturella förklaringar till hedersrelaterat våld och menar att en förklaring av våldet behövs där både ”etnicitets- som klass- och könsperspektiv” används.

3.3.3 Värderings/kulturella perspektiv

Utifrån detta perspektiv som fokuserar på värderingsmässiga och kulturella skillnader, grundar sig denna förklaring på en hedersideologi. Wikan (2009:18–19) skriver att begreppet heder höll på att försvinna från det moderna samhället för ett par årtionden sen och enligt vissa forskare skulle begreppet ersättas av ordet värdighet. Hon menar att när de västerländska samhällen blev mer individinriktade trodde man att hederstänkandet, som förknippas med regelstyrda gemenskaper, skulle minska och att självständighet skulle ta över och att fokus istället skulle hamna på den individuella värdigheten. Författaren skriver vidare att med tiden visade det sig att forskarna hade fel och att hedern fortfarande har en betydande roll. Hon skriver att från år 2001 har ett nytt begrepp kommit till liv i en internationell bemärkelse, hedersrelaterat våld.

Enligt Amnesty International (2013:3) har hedersrelaterat våld sina rötter i kvinnors underordnade status som ofta hör ihop med trosföreställningar och normer samt att samhällsinstitutioner vidmakthåller patriarkala system. Vidare nämner Amnesty International att mord är den värsta formen av hedersrelaterat våld, men utgör bara en del av de problem som drabbar miljontals kvinnor. Andra former av våldet kan vara psykiskt, sexuellt och fysiskt som utövas av männen i kvinnornas närhet. Amnesty International skriver att FN:s generalförsamling år 2011 antog en resolution (55/66) om avskaffande av brott mot kvinnor i hederns namn. Från resolutionen framkom det att hedersrelaterade brott mot kvinnor är en fråga som hör ihop med kvinnors mänskliga rättigheter samt att det är upp till medlemsstaterna att utreda och förhindra dessa brott och ställa gärningsmännen inför rätta. Gungör och Dervish (2009: 22-23) skriver att heder bygger på strukturella normer och patriarkala värderingar i ett gruppcentrerat samhälle. De anser att i dessa samhällen är mannens heder beroende av kvinnans kyskhet och därmed kan kvinnans handlingar ha en negativ påverkan på hans och familjens

heder och ära i en social kontext

Wikan (2002: 21-25) skriver att en av de karakteristiska dragen för hedersmord enligt henne är att det ska finnas en publik och i förhållande till denna publik kastar man av sig skammen. Enligt traditionerna måste skammen ”tvättas bort” när den blir offentlig, vilket innebär att skam i detta sammanhang är ett offentligt fenomen. Wikan skriver, för att återuppta sin heder i en sådan situation dödar man personen som har orsakat skammen. Genom detta visar man vem som har makten och man återupptar kontrollen. Författaren anser att hedersmord handlar om individens plikt att underkasta sig och kollektivets rättigheter över individen.

3.4 Patriarkala system

I detta avsnitt beskrivs det patriarkala system som är en konstruktion utifrån socialkonstruktivismen i alla kända samhällen.

3.4.1 Patriarkat och våld

Björktomta (2012:57) skriver att kärnan i patriarkatet är kontrollen av kvinnan och hennes sexualitet. Under historiens gång har männens rätt till kvinnans, kropp, liv och sexualitet varit självfallen, men även föräldrars rätt i förhållande till sina barn. Att utöva makt finns i den patriarkala och hierarkiska strukturen, samt kapaciteten att utöva latent våld från pappans sida. Författaren anser att våld har en stark förknippning med maskulinitet och inom normen för vad som ses som manligt och hur våld definieras skiftar över tid och inom olika kulturer. Våldshandlingar är ett sätt att skapa maskulinitet, men också ett sätt att ta kontroll över en situation och kvinnorna, samt en form av könskonstituering. Björktomta beskriver ”kreativt våld” med att en person använder våld när man upplever att ens position är hotad eller att man känner sig degraderad i könshierarkin. Författaren anser att återupprätta sin position efter att ha blivit kränkt och för att förlusten av maskuliniteten ska avta, används våld som ett medel.

3.4. 2 Rådande normer

Güngör och Dervish (2009:31) skriver att patriarkat står för en samhällsordning där män är överordnade kvinnor. Begreppet kommer ursprungligen från grekiskan ”pater” som betyder fader och ”arche” som betecknar ordet styre. Inom patriarkaliska familjer har mannen/fadern alltid varit inkomstkällan, vilket kan förklaras genom att könsmaktsordningen legitimeras av den ekonomiska ordningen. Författarna menar att det patriarkala systemets ordning har varat i tusentals år och har satt sina spår i kulturer där mannens överordning är ett faktum. Björktomta (2012:54) skriver att en patriarkal familj är organiserad på olika nivåer, där *faders lag* råder. En norm som föreligger är mannen som familjens överhuvud och att det är mannen som representerar hela familjen och kontrollerar sin frus handlingsutrymme, samt kvinnans plikt att lyda sin man. Hon menar att ett karakteriserande drag för patriarkala familjer är föräldrar – och barnrelationen, där formaliserade regler för barnens lydnad genom respekt och vördnad för sina föräldrar är centrala. Men också de vuxna barnens rätt att få välja sin äktenskapspartner och de krav och förväntningar på att barnen bor kvar hos sina föräldrar tills de är gifta. Björktomta anser att en annan central punkt för patriarkala system är de regler som finns gällande äktenskapsbrott.

3.4.3 Kvinnans förtryck och männens fördel

Jemteborn (2005:29) skriver att patriarkat kan beskrivas som en hierarkisk ordnad struktur av makt där kvinnors plats är under männen, samt att kvinnorna blir förtryckta enbart på grund av sitt kvinnliga kön. Enligt författaren kan kvinnor på en individuell nivå uppleva olika former av makt och olika grader av förtrycket, eftersom männen i alla system inbördes kan ha en hierarkisk position som ger olika grader av makt. Trots detta har männen en fördel av att befinna sig i ett sådant system då de på ett eller annat sätt är överordnade kvinnorna. Jemteborn skriver att i system där det råder patriarkala regler, har kvinnorna en underordnad position på andra plan såsom ekonomiska, politiska och lagmässiga men också sociala och kulturella. Därmed är det mer fördelaktigt att vara man än att vara kvinna.

Jemteborn (2005:29) beskriver maktutövningen i patriarkatet som ”(legitim)” då

traditionen berättigas av föreställningar om att män har fallenheter som ger dem en given särställning. Författaren menar att den patriarkala familjens struktur kan beskrivas som ett maktorgan som tillvaratar familjens intressen i förhållande till omgivningen. Patriarkala familjesystem kännetecknas av att yngre är underordnade de äldre generationer och männens överordnade position gentemot kvinnorna, med andra ord att fadern står högst i rang och den yngsta dotter har en plats längst ner i familjens hierarki.

4 Metod

I detta avsnitt kommer vi att beskriva arbetsprocessen och förklara den metod vi har använt oss av vilket har varit grunden till vår undersökning.

4.1 Val av metod

Då vårt syfte är att undersöka vilken kunskap och föreställning professionella anser vara viktigt att ha om flickor/kvinnor som utsätts för våld av närstående samt hur de arbetar med dessa frågor, har vi valt att använda oss av kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. Vi bestämde oss för att göra en kvalitativ undersökning eftersom den enligt Bryman (2012:413) ger möjlighet att få ett utrymme där man kan ta del av intervjupersonernas egna uppfattningar och synsätt, vilket inte hade varit möjligt i en kvantitativ undersökning då frågeställningarna är mer strukturerade och preciserade. Författaren (2012:40) menar att en av skillnaderna mellan kvalitativ och kvantitativ metod är att forskaren inom kvantitativ forskning mäter olika företeelser, medan kvalitativt inriktade forskare inte gör det eller gör mätningen på ett annat sätt. May (2010:230) skriver att i en kvantitativ analys försöker man få fram mönster eller regelbundenheter i materialet genom att analysera frekvenser medan man vid kvalitativ metod framhåller texten som en helhet där empirin är grunden för tolkningen. Eftersom vi inte ville få fram likheter mellan våra respondenters utsagor utan att få djupare bild av professionellas olika kunskaper och erfarenheter valde vi en kvalitativ ansats. Ahrne och Svensson (2011:14) skriver att kvalitativ metod gör det lättare att fånga nyanser och sätta värderingar och normer i ett sammanhang samt gör det enklare att förstå andra miljöer och perspektiv. Författarna skriver att intervjuer är en bra metod då man vill redogöra för respondenternas utsagor och berättelser. Bryman (2012:415) menar att en

semistrukturerad intervju är väldigt flexibel eftersom den ger möjlighet till att ställa följdfrågor utöver intervjuguiden som intervjuaren utgår ifrån. Han (2012:367) skriver att en kvalitativ undersökning till skillnad från en kvantitativ lättare kan ändra fokus och inriktning under arbetets gång.

4.2 Metodens tillförlitlighet

Enligt Bryman (2012:46) innebär reliabilitet att resultaten från en undersökning vid en upprepning blir den samma. Författaren (2012:352) skriver att det i många fall är svårt att uppnå en hög reliabilitet inom den kvalitativa traditionen eftersom det inte är möjligt att låsa den sociala miljön och betingelserna vid den första undersökningen, för att vid ett senare tillfälle kunna upprepa den. Då vi har valt att använda semistrukturerade intervjuer är vi medvetna om att vår undersökning kommer att få en låg reliabilitet. Trots att vi har ställt följdfrågor har vi till största del hållit oss till intervjuguiden, vilket har gjort att vår undersökning kan upprepas utifrån det ämnet vi har valt att undersöka. Bryman (2012:352) anser att den interna reliabiliteten ökar när forskare är överens om tolkningen av den teori och empiri man har samlat in. Då vi har varit överens om hur vi ska tolka intervjuerna och teorin har vår interna reliabilitet ökat. Vi har tillsammans valt teman utifrån vårt syfte vid kodningen av intervjuerna. Författaren (2012:50) skriver att validitet är ett forskningskriterium som innebär att man undersöker det som forskaren har avsett att undersöka och om slutsatserna hänger ihop eller inte. Vi valde att undersöka de professionellas erfarenheter, kunskap och arbetssätt kring hedersproblematiken vilket vi har gjort och därmed är validiteten i vårt arbete hög.

Vi har använt en diktafon för att spela in samtliga intervjuer vilket har gjort att vi har kunnat transkribera ordagrant och därmed har vi inte missat någon viktigt information. Aspers (2011:156) skriver att man ska transkribera intervjun så fort som möjligt efter den har gjorts för att undvika att intryck och den upplevda atmosfären glöms bort. Vi har transkriberat intervjuerna så fort vi har kunnat för att inte gå miste om viktiga detaljer och information.

Ahrne och Svensson (2011:218) skriver att den kvalitativa undersökningens

trovärdighet bygger på hur transparent en forskningsprocess har gjorts. Genom att sträva efter klarhet och tydlighet i texten bidrar man till en transparens. Författarna anser att på så sätt kan en extern läsare bättre förstå tillvägagångssättet och analysen i undersökningen. Enligt Bryman (2012:307) ska man vara konkret i sin forskningsprocess för att uppnå en transparens. Brymans föresats har vi tillmötesgått då vi har varit tydliga med vad vi har gjort och hur vi har kommit fram till slutsatsen samt att vi tydligt har redogjort för hur vi har gått tillväga i valet av de personer vi har avsett att undersöka. Genom att noggrant beskriva hur vi har gått tillväga med undersökningen och belysa de svårigheter vi har stött på, men även att vi stegvis har redogjort för de olika delarna i arbete såsom hur vi har kodat och analyserat vår empiri, så anser vi att transparensen har ökat.

4.3 Urval och analysförfarande

Vi har använt oss av ett målstyrt urval, vilket innebär att urvalet inte är slumpmässigt utan strategiskt. Bryman (2012:392) skriver i sin bok att syftet med målstyrt urval är att välja personer som är lämpliga för besvarande av undersökningens frågeställningar. Författaren menar att de personer som väljs ut i ett målstyrt urval är personer av relevans för en förståelse inom det ämne som kommer att undersökas. De personer som vi har intervjuat är, professionella som arbetar med våldsutsatta flickor/kvinnor på olika arbetsplatser. Målet har varit att intervjua professionella från olika kommuner, då vi inte ville få en ensidig bild av kunskapsläget och hanteringen av våld mot flickor/kvinnor av närstående inom enbart en kommun. Vi har valt att fokusera på flickor mellan 13-21, eftersom det är den åldern som oftast togs upp under intervjuerna samt i den litteratur vi har använt.

Aspers (2011:95) skriver att *snöbollsselektion* innebär att forskaren med hjälp av fältet kan etablera förtroende med en viss person som i sin tur kan användas för att kontakta andra i fältet. *Snöbollsselektionen* har ingått delvis i vår undersökning med hjälp av vissa personer som har lett oss till andra kunniga personer inom ämnet. En del av intervjupersonerna har vi själva kommit i kontakt med utan att snöbollsselektionen varit aktuell. Vi har kontaktat olika socialförvaltningar och boenden i ett flertal kommuner

och på så sätt etablerat kontakt som lett till intervjuerna. Vissa av kommunerna vi kontaktade uppgav att de väldigt sällan hade ärenden där hedersproblematiken förekom och ville därför inte ställa upp på en intervju. Överlag har vi snabbt kommit i kontakt med våra respondenter och har ganska omgående kunnat boka in intervjuerna. Slutligen genomfördes sex intervjuer med tre socialsekreterare från olika socialförvaltningar i Skåne, samt tre intervjuer med personal på olika typer av boenden för utsatta flickor/kvinnor i Skåne och Småland.

Kodningen har skett med hjälp av överstrykningspennor där varje tema har haft sin egen färg. Efter att ha kodat det insamlade materialet utifrån teman som varit genomgående i alla intervjuer, integrerade vi empirin med den teoretiska ansatsen och tidigare forskning. För att styrka våra resonemang har vi plockat citat från de transkriberade intervjuerna och kopplat de till utvalda delar av teorin och tidigare forskning.

4.4 Litteratursökning

Vår litteratursökning har mestadels skett via Ebsco Host, Lovisa samt LuBsearch men vi har även sökt efter rapporter på Länsstyrelsens hemsida och använt sökmotorn Google för att hitta FoU rapporter och SOU utredningar inom ämnet. Vi har använt oss av sökord så som mäns våld mot kvinnor, våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld, hedersproblematik och socialtjänst, honor related violence, violence exposed och social constructions.

4.5 Metoddiskussion

Valet att göra en kvalitativ undersökning med semistrukturerade intervjuer, där vi ville ta reda på de professionellas erfarenheter och vilken kunskap de anser vara viktig att ha om ämnet, har visat sig vara lämpligt för att besvara våra frågeställningar. Därmed tycker vi att denna metod gav oss utrymme att få bättre förståelse för ämnet och sätta det i ett sammanhang. Då vi inte ville vara knutna till en specifik och fast intervjuguide som vid strukturerade intervjuer anser vi att semistrukturerade intervjuer samtidigt gett oss utrymme att vidare utveckla sådant som intervjupersonen har sagt som vi från

början inte hade tagit med i intervjuguiden (se bilaga 1 och 2). Detta har resulterat i att vi har fått mer information än vad vi hade fått om vi hade använt oss av en strukturerad intervjuguide. Det gav oss även utrymme att göra en mer djupgående analys utifrån respondenternas erfarenheter i arbetet med våldsutsatta flickor/kvinnor. Bryman (2012:369) skriver att respondenterna i en kvalitativ undersökning påverkas av intervjuarens egenskaper som kön, ålder och personlighet. De val som forskaren gör formar i stor utsträckning studieobjektet vilket gör att forskaren själv får en väldigt stor roll i undersökningen. Vi är medvetna om att vår roll har påverkat intervjupersonerna genom vårt sätt att vara och sättet vi har ställt våra frågor på då vi har skapat en viss relation med intervjupersonerna.

Bryman (2012:363) skriver att kvalitativa undersökningar ger utrymme för en mer detaljerad beskrivning av den kontext intervjupersonen befinner sig i och hur intervjupersonen uttrycker sig. Enligt författaren kan denna förtjänst lätt bli en begränsning då det finns en risk att fokus allt mer ligger på detaljbeskrivning som överskuggar analysen av empirin. Då vi har undersökt professionellas erfarenheter och kunskap om flickor/kvinnor som utsätts för våld av närstående och deras arbetssätt anser vi att den kvalitativa metodens flexibilitet har varit en förtjänst, då vi har haft möjlighet att göra ändringar i vårt syfte och våra frågeställningar. Detta hade inte varit möjligt om vi hade i stället gjort en kvantitativ undersökning där syftet inte kan ändras efter att allt material insamlats. Vi anser att det var en fördel att skicka ett informationsbrev (se bilaga 3) till våra respondenter innan intervjuerna genomfördes. Eftersom respondenterna i förväg fick information om syftet med intervjun och själva arbetet, samt att de fick en chans att ställa ytterligare frågor vid behov då vi uppgav våra kontaktuppgifter.

Efter att vi har genomfört intervjuerna och läst in oss på ämnet, har vi valt att ta in flera perspektiv som förklarar våldet. Vi är medvetna om att intervjuguiden är utformat utifrån bara ett perspektiv nämligen värderings/kulturella perspektivet och därför används begreppet ”heder”. Trots att vi valde att ta in fler perspektiv har samtliga intervjuer kunnat användas i sin helhet. En svaghet vi såg med denna ändring är att vi

kunde ha ställt ytterligare frågor och även haft frågor som inte begränsade till hedersideologi. Eftersom vi enbart ställde frågor där våldet benämns som hedersrelaterat har detta kunnat begränsa våra respondenters utsagor till en förklaring. En styrka med att göra denna ändring är vi har haft möjligheten att se på och förklara fenomenet utifrån olika perspektiv och därmed blev vi inte begränsade till en förklaring.

4.6 Arbetsfördelning

Alla intervjuer gjorde vi tillsammans men transkribering delades upp emellan oss. Vi valde att göra intervjuerna tillsammans för att ingen av oss har intervjuat tidigare och därför kändes det tryggt att vara två samt att det var en fördel att komplettera varandra under intervjuarnas gång. Vi bestämde sig för att transkribera var för sig då det tog väldigt långt tid och på så sätt kunde vi vara mer effektiva. Metoddelen skrev vi tillsammans men teoridelen och tidigare forskning delades upp. Vi påbörjade kodningen tillsammans för att vi ihop ville bestämma kategorier och ämnen, senare delade vi upp det. Vi valde att skriva analysen tillsammans då vi anser att det bidrar till att analysen blir sammanhängande, vilket den kanske inte hade blivit annars då vi är medvetna om att alla tänker och skriver olika.

4.7 Etiska överväganden

Vi har utgått ifrån Vetenskapsrådets (1990) fyra grundläggande forskningsetiska principerna: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjande kravet. Inför intervjuerna har vi skickat ett informationsbrev (se bilaga 3) till våra respondenter, så att de haft möjlighet att ta del av information om intervjun och uppsatsen. Brevet innehöll information om syftet med undersökningen och att deltagandet var frivilligt och kunde avbrytas när som helst av de som medverkade. Vi skrev också den uppskattade längden på intervjun skulle vara 30-60 minuter samt att intervjuerna skulle spelas in, för att underlätta transkriberingen. Enligt informationskravet ska deltagarna informeras om hur deras uppgifter hanteras och deras villkor för deltagandet. I brevet klargjorde vi hur informationen vi får fram kommer att användas. Vid intervjutillfällena lämnades en samtyckesblankett (se bilaga 4) där de medverkande godkände sitt deltagande, som de kunde dra tillbaka under arbetes gång.

Deltagarna har haft möjlighet att välja vilka frågor de inte ville besvara och alla deltagare har avidentifierats. Enligt Bryman (2012:132) ska all material som man har samlat in förstöras efter undersökningens slut och får inte brukas i något annat syfte. Alla uppgifter vi har fått in har behandlats med största möjliga konfidentialitet, vi har även förvarat alla uppgifter på ett säkert sätt så att ingen obehörig kunnat komma åt dem. De uppgifter vi har fått in har enbart vi tagit del av samt vår handledare, men deltagarnas identitet har inte röjts. Efter undersökningens slut kommer allt material att makuleras.

5 Resultat och analys

Vi har valt att presentera vår analys genom att integrera vårt resultat, teori och tidigare forskning utifrån de två rådande diskurserna vi berör gällande flickor/kvinnor som utsätts för våld av närstående. Nedan följer de teman som berördes i intervjuerna med våra sex respondenter nämligen professionellas kunskap och utbildning, tonårsfrigörelse eller våldsproblematik, insatser utifrån olika perspektiv, professionellas beskrivningar av närståendes våld mot flickor/kvinnor och om våldsproblematiken uppmärksammas enligt professionella.

5.1 Professionellas kunskap och utbildning

Ett av de teman som vi utgick ifrån i analysen var, om professionella hade någon utbildning i gällande mäns våld och förtryck mot kvinnor och vilken kunskap de ansåg var viktig att ha i arbetet med utsatta flickor/kvinnor. Ett mönster som framträdde var att de trots sin mångåriga erfarenhet ansåg att de behöver mer kunskap och att den ständigt måste uppdateras. Vissa av respondenterna hade gått specifika utbildningar angående hedersproblematik medan andra varit på olika föreläsningar och seminarier om ämnet. Ett antal av respondenterna har däremot utbildat sig gällande mäns våld mot kvinnor. Många nämnde att deras kunskap kommer ifrån deras erfarenhet inom socialt arbete som de kombinerar med olika utbildningar. Intervjuperson I berättade att hon har gått en utbildning om mäns våld mot kvinnor:

”Vi fick utav arbetsgivaren en utbildning om mäns våld mot kvinnor så jag tycker att det

är absolut tillräckligt för att kunna handlägga ett ärende på ett korrekt sätt och ge kvinnan den hjälpen som hon behöver.” (Ip I).

En av respondenterna talade om olika utbildningar hon gått:

”Jag ingick i nätverksgrupp (...) på länsstyrelsen i Lund just utifrån hedersrelaterat våld men jag har även gått på utbildningar om kvinnofrid (...) Så ibland går det hand i hand kvinnofrid och hedersrelaterat.” (Ip IV).

En del av respondenterna nämnde att de hade gått utbildningar om mäns våld mot kvinnor, som de ansåg var tillräckliga och var bra redskap i handläggningen av ärenden där flickor/kvinnor utsätts för våld av närstående. En av intervjupersonerna hade fått utbildning i både hedersrelaterat våld och kvinnofrid och hon menade att dessa två sätt att se på våldet kompletterar varandra. Från citatet ovan framgår det att respondenten är färgad av det intersektionella perspektivet som har format dennes sätt att förklara våldet då intervjupersonen tycker att hedersrelaterat våld och kvinnofrid ” går hand i hand” . Vi berör i kapitel 3.1 Bergers och Luckmanns (1998: 102-104) resonemang kring olika ”underordnade betydelseuniversa” som är socialt konstruerade och som är formade av en grupp som förespråkar en viss lärdom. Det kan uppstå konkurrens mellan olika grupper där den ena försöker inta en ledande ställning. Detta kan liknas med Paynes (2002: 58-59) tankegångar om att människor formar kunskap i interaktion med andra och inte låser sig till en förklaring utan försöker se olika sidor av en företeelse. Utifrån dessa resonemang visar de citaten som nämns ovan att det finns olika sätt att se på och förklara fenomenet våld mot flickor/kvinnor. Som det nämns i NCK: s rapport (2010:9) finns det olika förklaringar på problemet. Att det finns ett flertal utbildningar om våldet kan förklaras utifrån att det råder ett antal olika diskurser kring ämnet. Detta kan kopplas till Bergers och Luckmanns (1998: 102-104) diskussion som vi beskrev tidigare, där olika perspektiv konkurrerar med varandra, vilket kan förklara att respondenterna har gått på utbildningar som betraktar våldet på olika sätt. De utbildningar som erbjuds och som våra respondenter har gått är präglade av de olika perspektiven som beskrivs närmare i kapitel 3.3. Utbildningar om hedersrelaterat våld är skapade utifrån värderings/kulturella perspektivet, vilket gör att professionella som

genomgått dessa utbildningar färgas av en syn som förknippar mäns våld mot kvinnor med kultur, värderingar och ursprung. Däremot utbildningar som professionella har gått om mäns våld mot kvinnor/ kvinnofrid kan vara konstruerade utifrån könsmakts- och intersektionella perspektivet.

Alla intervjupersoner var eniga om att de behöver mer kunskap om flickor/kvinnor som utsätts för våld av närstående och att man aldrig kan veta tillräckligt, eftersom det ständigt inkommer nya ärenden där missförhållanden och våld är centrala. Detta kan kopplas till Wennebergs (2010:30) resonemang om att vår kunskap är socialt konstruerad, då kunskapen formas med hjälp av vårt språk i samspel med andra individer i ett visst sammanhang. Författaren jämför kunskap med en ballong som är uppblåst inifrån med hjälp av begrepp, vårt sociala liv, språket och teknologin. Denna ballong kan expandera, men den kunskapen som finns utanför ballongen kan inte förstås utan att den påverkas av kunskapen som redan existerar. Detta liknar vi med de professionellas befintliga kunskap som ständigt utökas med hjälp av olika utbildningar, föreläsningar och erfarenheter som tillkommer i samspel med de utsatta flickorna/kvinnorna och deras familjer. Den nya kunskapen påverkas i sin tur av det professionella redan vet och har lärdom om. Det finns olika utbildningar som är formade utifrån rådande förklaringar, nämligen könsmakts-, intersektionella och värderings/kulturella perspektivet som beskrivs närmare i kapitel 3.3. Det första perspektivet har fokus på mäns överordning och kvinnans underordning. Intersektionella perspektivet har utgångspunkt i hur kön, klass och ras/etnicitet samspelar med varandra och det sistnämnda betonar vikten av kultur, ursprung och värderingar.

I NCK:s rapport (2010: 32-34) tas det upp att det finns en risk med att se på våldet som kulturellt betingat då man inte kan se helheten av problematiken utan att fler variabler är nödvändiga så som kön och klass för att förklara våldet. Detta kan kopplas till det ovannämnda citatet om att utbildningar om hedersrelaterat våld och kvinnofrid är lika viktiga i arbetet med våldsutsatta flickor/kvinnor. Respondentens utsaga kan tolkas utifrån att det är nödvändigt att se ett fenomen utifrån olika synvinklar för att se och

förstå helheten. Detta kan förklaras med Bergers och Luckmanns (1998: 102-104) diskussion om att ”underordnade betydelseuniversa” upprättar skilda tolkningar på samhället som helhet, vilka kan ses ur ett perspektiv.

5.2 Tonårsfrigörelse eller våldsproblematik?

En del av respondenterna tyckte att det fanns skillnader mellan tonårskonflikt och hedersproblematik. De nämnde att det var viktigt att särskilja tonårsfrigörelse från hedersproblematik. Intervjuperson V uttryckte detta på följande sätt:

”Vi gör också bedömningar om det handlar om heder eller tonårsfrigörelse för att flickor i den åldern vill ha mer frihet, träffa kompisar, gå på bio (...) och sen i vissa fall säger föräldrarna att flickan ska komma hem direkt efter skolan och blir kontrollerad av någon familjemedlem (...)” (Ip V).

En del av respondenterna framförde att de i sina bedömningar av vissa ärenden gör en skillnad mellan tonårsfrigörelse och konflikter utifrån hedern. Bland annat nämndes det att vissa flickor som vände sig till de professionella hade svårt att acceptera föräldrarnas gränssättning. Utifrån socialkonstruktivismen är vår kunskap socialt konstruerad i samspel med andra som närmare beskrivs av Wenneberg (2010:30) i kapitel 3.1. Därmed kan respondenternas utsagor gällande den åtskillnad de gör, ses som sociala konstruktioner av olika fenomen i detta fall tonårsfrigörelse och hedersproblematik. En förklaring på att respondenterna gör en distinktion är att det råder olika diskurser kring företeelsen. Vi tar i kapitel 2.2.2 upp Schlytters resonemang om tonårsperioden där hon menar att tonåringar befinner sig i en process där de utvecklas för att senare bli självständiga. Författaren skriver att det finns en föreställning om att ungdomar genomgår en frigörelseprocess men enligt Schlytter benämns inte alla konflikter som tonårskonflikter. Detta är en av förklaringarna på fenomenet men som våra respondenter påpekar kan man även tolka problemet med hjälp av begreppet heder som hör till värderings/kulturella perspektiv. I kapitel 3.3.3 tar vi upp Wikan (2002: 21-25) som skriver att hedern bland annat grundar sig i kollektivets rättigheter över individen och individens underordning gentemot familjen. Respondenternas utsagor utifrån Paynes

(2002: 58-59) resonemang kan diskuteras då han menar att individer ska se olika sidor av ett fenomen och söker förståelsen av helheten. Utifrån Paynes diskussion kan intervjupersonernas sätt att särskilja problemet med hjälp av kulturaspekten vara en risk då det kan hända att missförhållanden i familjer med en annan kultur än deras egen kopplas till hedersproblematiken och därmed går professionella miste om andra förklaringar.

I kapitel 3.1 tar vi upp Andrews (2012:41) tankegångar om att samhället existerar både som en objektiv och subjektiv verklighet, den objektiva tillkommer genom människors interaktion som i sin tur påverkar individen genom vanor och rutiner. Dessa vanor och rutiner omvandlas till en generell kunskap som av senare generationer upplevs som objektiv kunskap. När professionella gör bedömningen om vilken sorts problematik det handlar om så gör de det utifrån den objektiva verkligheten om vad tonårsproblematiken innefattar, men det görs utifrån socialt konstruerade diskurser i det sammanhang de befinner sig i. Om respondenterna utgår ifrån att utländska familjer lever i hederskulturer och därmed gör bedömningar utifrån detta när det inkommer ärenden om missförhållanden i tonårsfamiljer, kommer dessa vanor och rutiner bilda en generell kunskap. Detta kan leda till riskerna som Steen (2003:48) tar upp att det kan vara problematiskt att utgå ifrån att människors identitet skapas utifrån deras kultur och ursprung. Författaren menar att det kan leda till att det konstrueras en uppfattning om att utländska familjer är annorlunda och behöver förändras.

En av respondenterna sade att de hade svårigheter med att bedöma flickornas trovärdighet:

”(...) Ofta är det så att flickorna inte berättar precis allt utan de döljer vissa viktiga detaljer som kan påverka bedömningen av hennes trovärdighet” (Ip I).

Det framkom att det finns svårigheter i att avgöra om det flickan uttrycker kan vara sant, det vill säga om flickan upplever hot och våld eller om det handlar om andra bekymmer. Det fanns en allmän uppfattning om att flickorna inte vågar säga hela sanningen. Enligt

respondenterna kan flickorna känna att det är besvärligt att berätta om sin livssituation för en främmande person och väljer därför inte att berätta allt. I kapitel 2.2.2 i denna uppsats nämns Sjöbloms (2006:36) diskussion om att socialsekreterare hade som rutin att bedöma flickornas trovärdighet. Detta kunde vara komplicerat då socialsekreterarna hade i uppdrag att lita på ungdomars utsagor. För att bedöma flickans trovärdighet använde sig socialsekreterarna av andra myndigheter då de ville få flickans berättelse bekräftat. Andrews (2012:40) beskriver hur kunskap skapas av individers interaktion i samhället och på så sätt bildas den objektiva verkligheten som i sin tur påverkar individer genom vanor och rutiner. Man kan tolka respondenternas utsagor utifrån det Andrews skriver som att de konstruerar vanan om att tonårsflickor inte alltid berättar hela sanningen, vilket gör att professionella i mötet med flickorna har i åtanke att det kan finnas andra aspekter att ta hänsyn till som flickorna väljer att inte berätta.

5.3 Insatser utifrån olika perspektiv

5.3.1 Professionellas arbets sätt på socialförvaltningar och skyddade boenden

Ett tema som framkom i analysen handlade om vilka insatser och metoder som använts på de professionellas arbetsplatser. Det fanns skilda arbets sätt beroende på var de professionella arbetade, vilket var antingen på ett boende eller på en socialförvaltning. Det som framkom var att de anställda på boendena arbetade utifrån ett individperspektiv där flickan/kvinnan var i centrum, medan de som arbetade på socialförvaltningarna utgick ifrån familjeperspektivet som innebär att man har som mål att förändra hela familjen. Respondenterna nämnde att de insatser de hade till sitt förfogande var bland annat jourplacering i ett familjehem eller på ett skyddat boende på samma ort eller på en annan ort, längre placering på ett HVB-hem, olika typer av stödsamtal så som MI (Motiverade samtal), lösningsfokuserade och coachande samtal. Om bedömningen gjordes att flickan/kvinnan inte var i behov av en placering då arbetade man med förändringsarbete med familjen. Respondent V betonade vikten av att arbeta för en förändring i familjen:

”Vi tror på att man kan förändra hela familjen om man når fram till pappan eftersom det är pappor som styr, ställer krav och tar ansvar för familjen (...) flickan ska inte behöva gå i

samtal och bli placerad utan hon ska ha frihet och vi ska istället jobba med de som kränker hennes frihet”(Ip V).

En annan av respondenterna lade tyngdpunkten på individperspektivet:

”Vi jobbar inte med familjerna utan bara med den utsatta tjejen (...) vi har som mål att stärka tjejernas självkänsla och självförtroende för att kunna bli oberoende av kollektivet” (Ip IV).

Respondenterna talade om olika insatser de hade till sitt förfogande och förklarade att dessa gäller för alla målgrupper. De hade inga speciella insatser förutom placeringar på ett skyddat boende för utsatta flickor/kvinnor. Det som utmärkte sig under intervjuerna var att professionella beroende på sin arbetsplats jobbade utifrån olika perspektiv. I kapitel 3.1 skriver vi om Wenneberg (2010:30) som menar att kunskap är socialt konstruerat, vilket innebär att dessa två perspektiv också är konstruktioner, med andra ord två rådande diskurser i arbetet med individer och familjer. Diskurser kan beskrivas utifrån Paynes resonemang (2002: 58-59) om att det finns olika vinklar och sidor av ett fenomen som i sin helhet är komplext. Man kan se att professionellas utsagor är socialt konstruerade då de använder sig av begrepp som är karakteriserande för olika diskurser, exempelvis där en av respondenterna säger att de jobbar för att ”stärka tjejernas självkänsla”, som ha en klar koppling till individperspektivet.

I kapitel 2.3.1 tar vi upp Schlytters och Linells (2008:12) diskussion om att socialtjänstens synsätt och metoder är bristande och otillräckliga och de anser att det ”familjistiska” synsättet strider mot individperspektivet. Sjöblom (2006:39) menar att socialsekreterarna väljer ett perspektiv utifrån ungdomens ålder i arbetet med utsatta flickor/kvinnor. Om personen är under 18 år prefererade socialsekreterarna ett familjeperspektiv och om personen var över 18 år hamnade ett individperspektiv i centrum. Författaren skriver att trots att personen var myndig kunde familjeperspektivet fortfarande ha större roll i deras arbete då socialsekreterarna ville stödja ungdomarna i att behålla kontakt med sin familj. Detta kan kopplas till Bergers och Luckamns (1998: 102-104) tankegångar som vi närmare beskriver i kapitel 3.1, där olika förklaringar

(”betydelseuniversa”) konkurrerar med varandra för att etablera en ledande ställning. Därmed kan familjeperspektivet ses som en förklaring som har konkurrerat ut i detta fall individperspektivet eftersom professionella även med personer över 18 år arbetar utifrån familjeperspektivet.

Detta problem nämns även av Schlytter (2004:77) som menar att socialtjänstlagen styrde mot familjeperspektivet i arbetet med flickorna under 18 år, vilket Schlytter anser är bekymmersamt då lagen kan tolkas på olika sätt bland annat genom att en del av socialsekreterarna anser att vårdnadshavaren ska informeras i samband med inkommande anmälan och andra att man ska avvakta. Respondenterna uttryckte att deras långsiktiga mål är att flickan ska återförenas med familjen, detta gällde även flickor över 18 år, vilket påvisar att lagstiftningen är bristfällig utifrån individperspektivet, vilket styrker att diskursen familjeperspektiv har en överordnad position i samhället och därmed kan arbetssätten ses som konstruktioner utifrån den rådande diskursen. Intervjupersonerna som var verksamma på socialförvaltningarna framhöll att de enligt lag hade skyldighet att underrätta målsman att en anmälan om deras barn har inkommit, vilket gjorde att socialsekreterarna valde att involvera familjen och att arbeta utifrån familjeperspektivet som återigen styrker denna diskurs överordning. Alla nämnde att de inte bara hade flickan i fråga att tänka på utan även de resterande barnen i familjen. Andrews (2012:41) skriver att den objektiva verkligheten formas genom individers interaktion i den sociala världen som sedan påverkar människor via vanor och rutiner. Alltså blir alla upprepade handlingar en del av ett mönster och dessa rutiner omvandlas med tiden till en generell kunskap. Utifrån lagstiftningen skapas rutinen att alltid ta kontakt med föräldrarna då flickan är under 18 år, vilket genom upprepningar blir ett mönster och därmed blir familjeperspektivet en generell kunskap som i efterhand upplevs som objektiv kunskap.

Sjöblom (2006:45–46) skriver att socialsekreterarna skiftade mellan ett individ- och ett familjeperspektiv när flickan var över 18 år, då de ansåg att familjen var en viktig grund i flickans/kvinnans liv, även om hon var myndig och om hon var under hot och påtryckningar från familjens sida. Författaren menar att socialsekreterarna klargjorde att

deras tankesystem bygger på ett homogent samhälle och att socialtjänstens ramar inte är anpassade till ett heterogent samhälle. Detta gjorde det mer invecklat för socialsekreterarna att bemöta det som var avvikande och annorlunda, från det som var normen. I kapitel 3.1 tar vi upp Wennebergs (2010:72) resonemang om kognitiv dissonans som innebär att människor känner en osäkerhet när de befinner sig i situationer som de inte är bekanta med. Han anser att människan strävar efter att minska den kognitiva dissonansen genom att skapa vanor för att uppnå en psykisk lättnad. En del av respondenterna uttryckte en osäkerhet i handläggningen av ärenden där flickor/kvinnor var över 18 år, då de inte hade andra vanor och rutiner att jobba utifrån förutom familjeperspektivet. Utifrån kognitiv dissonans kan detta uppfattas som ett sätt för de professionella att uppnå en psykisk lättnad då de inte med säkerhet vet hur de ska agera. Detta kan även jämföras med Sjöbloms (2006:45–46) resonemang om att socialsekreterarna jobbar utifrån normer som bygger på ett homogent samhälle, och att i möte med det som är avvikande uppstår en ambivalens hos dem.

Vi nämner i citatet ovan som handlar om individperspektivet, att professionella på olika boendena arbetar utifrån ett individperspektiv, där de strävar efter att förbereda flickorna/kvinnorna för ett självständigt liv efter placeringen men också att främja en separation från familjen som utövar våld och hot mot dem. Familjeförändringsarbete är inte en del av processen, utan det är flickans skydd och behov som är i centrum. De professionella på olika boenden som vi har kommit i kontakt med har framhävt att deras arbetssätt har sin utgångspunkt i individperspektivet. Detta kan ses utifrån Andrews (2010: 40) diskussion om socialkonstruktivismen, och kan tolkas att deras kunskap och arbetssätt är konstruerade genom interaktion med andra i detta fall flickorna/kvinnorna och inte i ett sammanhang där deras familjer har en betydande roll.

Wikström och Ghazinour (2010:251) skriver att socialsekreterarna väljer att arbeta utifrån ett familjeperspektiv istället för ett individperspektiv, då placering utanför hemmet ofta uppfattas som en kränkning och diskriminering av föräldrarnas rättigheter. De professionella på olika socialförvaltningar vi har intervjuat betonade att de inte gör något utan att ha kontaktat flickornas vårdnadshavare, eftersom socialtjänstlagen säger

att man har skyldighet att underrätta vårdnadshavarna om att en utredning har inletts. Respondenternas utsagor kan ses som sociala konstruktioner till följd av det perspektivet som genomsyrar deras arbete. Detta innebär utifrån respondenternas utsagor att förändringsarbete sattes igång redan vid första mötet och blev ett faktum under hela utredningens gång, detta skiljer sig avsevärt från boendenas förändringsarbete som inriktar sig på flickan/kvinnan.

Wikström och Ghazinour (2010: 251) menar att det långsiktiga målet med olika typer av skyddsboenden är att de utsatta ska förberedas till att leva ett självständigt liv då man inriktar sig på olika aspekter nämligen självförsörjning, autonomi etc. Författarna skriver att målet är att de intagna flickorna/kvinnorna ska klara sig själva efter dem har lämnat boendet. Socialtjänsten finansierar de utsattas placering på boendena och det är de som upprättar en behandlingsplan men avgör också om flickan ska återförenas med familjen eller inte. Författarna menar att det leder till att det uppstår en konflikt mellan skyddsboendens och socialtjänstens mål, eftersom de jobbar utifrån två skilda perspektiv. Detta kan liknas med Bergers och Luckmanns (1998: 102-104) diskussion om att olika förklaringsmodeller ("betydelseuniversa") hamnar i rivaliserande konflikter med varandra. Utifrån Paynes (2002: 58-59) resonemang om att människor söker en förståelse av helheten av ett fenomen för att kunna se dess olika sidor. Detta kan riktas som kritik mot professionellas arbetssätt då de beroende på sin arbetsplats låser sig vid ett specifikt perspektiv som är konstruerad av språket i samspel mellan individer och därmed missar att se på problemet utifrån andra möjliga synvinklar.

5.3.2 Kontroll som bedömningskriterium

Det framkom att majoriteten av respondenterna försökte få information om flickans/kvinnans rörelsefrihet genom att ställa frågor om vad de får och inte får göra och hur gränssättning i familjen ser ut för att kunna göra sina bedömningar. Detta görs för att lättare få en helhetsbild av flickans och familjens livssituation och för att kunna göra rätt bedömning. En av respondenterna nämnde att de utgick ifrån en riskbedömningsmall under utredningen:

”Vi ställer ofta frågor som, hur ser det ut hemma, finns det något du inte får göra, har andra inom släkten blivit tvingade till något? (...) dessa frågor ingår i vår riskbedömningsmall” (Ip III).

Utifrån respondentens utsaga är det tydligt att denne använder sig av redan etablerad kunskap i detta fall riskbedömningsmallen de utgår ifrån. Enligt Wenneberg (2010:30) är vår kunskap konstruerad och detta kan liknas med kunskapen som professionella använder i hur de definierar hedersproblematik som innefattas i värderings/kulturella perspektivet. Detta sätt att bedöma om det föreligger missförhållanden överensstämmer med Sjöbloms (2006: 31-32) bedömningskriterier. Författaren tar upp att kontroll av flickan/kvinnan och hennes sexualitet är ett viktigt kriterium i sådana ärenden. Socialsekreterarna tittar på om flickorna/kvinnorna får ägna sig åt aktiviteter efter skolan och om de får bestämma över sitt liv och utseende. Vi tar upp i kapitel 3.1 Wennebergs (2010:73) tolkning om typifieringar utifrån Berger och Luckmann. Vid samspel mellan människor är vanor viktiga och kan ge upphov till typifieringar, alltså att man tillskrivs typiska motiv för handlingar till personen man interagera med. Detta resonemang kan liknas med att professionella tillskriver typiska motiv för familjernas handlingar i deras interaktion. I detta fall tillskriver professionella familjerna motiv för handlingar så som begränsad rörelsefrihet, vilka kan vara typiska för värderings/kulturella perspektivet (närmare beskrivning finns i kapitel 3.3.3) som fokuserar på begreppet heder.

5.4 Professionellas beskrivningar av närståendes våld mot flickor/kvinnor

5.4.1 Kontroll och våld

Alla våra respondenter har tagit upp att det finns olika former av kontroll och våld. Ip I, Ip III och Ip VI associerar närståendes våld mot kvinnor med kontroll och patriarkal struktur. En av respondenterna beskrev kontrollaspekten så här:

”Det är kontroll, kontrollfunktionen av kvinnans sexualitet först och främst är det man vill kontrollera och bevara oskulden (...)”. (Ip I).

En annan av respondenterna lade tyngdpunkten på flickorna begränsningar:

”(...) tjejer som berättar att deras livsrum blir instängd och de inte får klä sig hur de vill (...). De får inte heller måla naglarna, inte sminka sig och inte klä sig utmanande och de får inte heller träffa kompisar eller övernatta i samband med skolläger (...) och den ständiga kontrollen liksom där man inte får göra det mesta (...)” (Ip III).

Ip VI nämnde att fysiskt våld är vanligt förekommande i patriarkala system:

”(...) men också fysiskt våld är en del av kontrollen, med andra ord legitimeras våldet i patriarkala system genom att våld används för att skydda familjens heder om kvinnan har smutsat ner den (...)” (Ip VI).

När det gäller vad de professionella anser karakteriserar mäns våld och förtryck menar alla att männens uppgift är att kontrollera kvinnan. Vidare menar de att det viktigaste familjen vill ha kontroll över är flickans/kvinnans sexualitet för att bevara oskulden till varje pris. En av respondenterna sa att fadern betraktas som Gud i sitt hem och att det är han som bestämmer och ingen annan kan påverka detta. I respondenternas utsagor kan man se att de är färgade av den dominerande diskursen som i detta fall är det patriarkala system som präglar all tre perspektiven som beskrivs i kapitel 3.4. Patriarkala system beskrivs av Björktomta (2012:54). Här finns likheter med våra respondenters utsagor om vad de anser vara karakteriserande för familjer där missförhållanden förekommer. *Faders lag* råder i patriarkala familjer och den norm som föreligger, är att mannen är familjens överhuvud och representerar hela familjen. De kvinnliga familjemedlemmarnas handlingsutrymme kontrolleras av mannen. Gungör och Dervish (2009:31) skriver också att männen är överordnade kvinnor på alla plan även det ekonomiska, då männen oftast är inkomstkällan. Björktomta (2012:57) skriver i sin avhandling att fundamentet i patriarkat är kontrollen av flickans/kvinnans sexualitet. I århundraden har det varit självklart att mannen har rätt till kvinnans kropp, liv och sexualitet. Inom alla system betraktas våldshandlingar som ett sätt att skapa maskulinitet samt att ta kontrollen över kvinnorna. Hon nämner även ”kreativt våld”

som kan förklaras med att en person brukar våld, då ens position upplevs som hotad eller degraderad i könshierarkin. Våld används som en metod för att återuppta sin position då man har blivit kränkt.

Intervjuperson I talade om att män kontrollerar kvinnors sexualitet, vilket kan tolkas utifrån rådande diskursen i sammanhanget respondenten befinner sig i. Det finns olika perspektiv som förklarar mäns våld mot kvinnor men utifrån det respondenten berättar kan man se att denne förklarar våldet utifrån könsmaktsperspektivet, där kvinnans underordning är central. Alltså är den professionellas språk en konstruktion av denna förklaring. Däremot pratade respondent VI om våldet och kontrollen utifrån hedersaspekten, vilket kan kopplas till att hennes sätt att se på fenomenet har blivit konstruerad från värderings/kulturella perspektivet. Denna intervjuperson tillskriver motiv till mäns våld mot kvinnor utifrån hedersideologi.

5.4.2 Tvångs gifte

Respondenterna nämnde även att tvångs gifte är en form av kontroll i familjerna de kommer i kontakt med. Några av dem berörde att många flickor/kvinnor ofta vänder sig till socialtjänsten i samband med ledighet från skolan. Enligt de professionella uttrycker flickor/kvinnor en stark oro över att giftas bort eller könsstympas när de ska åka till sina hemländer. Ip II talade om flickornas oro inför ledigheten:

”Men då brukar kuratorerna från olika skolor ringa, både från gymnasie- och grundskolan med en stor oro att tjejer ska giftas bort nu under lovet när tjejerna ska åka till sina hemländer, och att flickorna själva har vänt sig till skolans personal och uttryckt sina farhågor” (Ip II).

Respondentens utsaga om tvångs gifte kan förstås utifrån rådande diskursen om patriarkala system där tvångs gifte är en konsekvens av mäns överordning. I ovan nämnda citat kan man utläsa att respondenten tillskriver tvångs gifte till utländska familjer och därmed ser problemet som kulturellt betingat. Intervjupersonens utsaga är konstruerad i följd av dennes sätt att förklara och se på fenomenet som i detta fall är värderings/kulturella perspektivet. I kapitel 3.4.3 skriver vi om Jemteborn (2005:29)

som menar att patriarkala system kännetecknas av att yngre är underordnade de äldre generationerna och männens överordnade position gentemot kvinnorna, det vill säga fadern står högst i rang och den yngsta dottern har en plats längst ner i familjens hierarki. En konsekvens av detta är tvångsgifte, vilket Björktomta skriver om i sin avhandling. Hon (2012:54) skriver om att det inom patriarkala system är vanligt att de vuxna väljer äktenskapspartner åt barnen i familjen. Respondenternas utsagor kan kopplas till både Jemteborns och Björktomtas resonemang om tvångsgifte, eftersom tvångsgifte är ett vanligt förekommande fenomen bland familjer som de möter i sitt arbete. Eftersom patriarkala system finns i alla samhällen och även är en del av perspektiv nämnda i kapitel 3.3, kan tvångsgifte ses utifrån kvinnans underordnade position.

Tvångsgifte kan kopplas till Wennebergs (2010:73) resonemang om typifieringar och roller som uppkommer i samspel med andra individer. Författaren anser att vanor är viktiga och tenderar till uppkomsten av typifieringar, vilket leder till att man börjar spela redan färdigtillverkade roller gentemot varandra. Detta kan jämföras med rollerna som är typiska för patriarkala familjesystem, där kvinnor och barn alltid har en underordnad position gentemot manliga familjemedlemmar, vilket utifrån socialkonstruktivistiskt perspektiv kan tolkas som att dessa roller är färdigtillverkade. Wenneberg skriver vidare att en uppbyggnad av sociala institutioner möjliggörs genom rollernas fördelning av sociala handlingar. Dessa måste legitimeras för att nya personer ska acceptera redan uppbyggda sociala institutioner, med detta har samhället blivit en objektiv verklighet. I citatet ovan nämnde respondenten att flickor vänder sig till socialtjänsten och genom detta legitimerar de inte redan uppbyggda sociala institutioner som råder inom patriarkala system. Med andra ord kan detta förklaras genom att flickorna/kvinnorna avviker från sina roller som är legitimerade av andra inom det patriarkala kollektivet. Att de vänder sig till socialförvaltningar kan ses som ett tecken på motstånd mot deras underordnade position och männens makt att kontrollera dem.

5.5 Uppmärksammas våldsproblematiken enligt professionella?

Det framkom att majoriteten av professionella tyckte att ämnet bör uppmärksammas men de var inte ense om hur ämnet framställs i samhället. En del av intervjupersonerna uttryckte att det är mer och mer diskuterat i samhället men andra menade att det finns utrymme för att ge ämnet mer plats. En av respondenterna sade att det är viktigt att tala om mäns våld mot kvinnor:

”Jag tycker att det är värt att hedersproblematik uppmärksammas hela tiden och jag tycker att vi ska göra allt för att alla flickor/kvinnor som söker hjälp ska få det (...)” (Ip V).

Respondent IV talade om att ämnet fortlöpande diskuteras men är tveksam till hur problemet förklaras:

”Jag tycker att det är ganska aktuellt, men man ska inte stämpla för mycket heder för det är skrämmande och fel, de här utländska tjejerna och familjerna kallar det inte alltid för heder (...)” (Ip IV).

Wenneberg (2010:30) skriver att vår kunskap är konstruerad genom vårt språk och att kunskapen påverkas av det sociala. Författaren berättar vidare att om kunskapen är giltig och sann kan förklaras genom att fråga sig hur den har tillkommit. I ovannämnda citat kan man se att respondenterna förklarar våldet utifrån olika konstruerade perspektiv som råder kring ämnet, exempelvis respondentens utsaga där denne använder sig av termer som hedersproblematik. Att benämna ämnet våld av närstående mot flickor/kvinnor som hedersproblematik, kan ses som en konsekvens av att respondenten är positiv till den värderings/kulturella förklaringsmodell.

Våra världsbilder (kunskap) är socialt konstruerade med hjälp av vårt språk, vilka gör att det uppstår sociala konsekvenser. I detta fall är konsekvenserna att man begränsa sig till en förklaringsmodell som leder till att man enbart ser våldet som kulturellt betingat istället för att se andra synvinklar. Utifrån Paynes (2008: 58-59) diskussion om

diskurser framgår det att människor söker sig till olika förklaringar för att få mer representativ bild av ett fenomen därmed kan man ställa sig kritiskt till den ensidiga förklaringen av mäns våld mot kvinnor som ger värderings/kulturella perspektivet. I kapitel 3.3.1 tar vi upp Carbins (2010: 14) kritik utifrån könsmaktsperspektivet. Författaren skriver att en uppdelning mellan svenskt och icke-svenskt våld gör att de svenska männens våld inte ses utifrån kulturella sammanhang, medan män med utländskt ursprung ses ur en kulturell aspekt. I likhet med Carbin menar Steen (2003:48) att ”en uppdelning mellan vi, de svenska och de, de utländska” konstrueras, vilket gör att ”vi” ses som ”de normala” och att ”de” andra behöver förändras. Respondents IV utsaga kan kopplas till Carbins och Steens resonemang om den uppdelningen som sker, då även intervjupersonen påpekar att det är problematiskt att stämpla våldet och hoten som förekommer i utländska familjer, som en konsekvens av så kallade ”hederskulturer”. I citatet kan man utläsa att den professionella ser på våldet utifrån intersektionella och könsmaktsperspektivet och därmed är mer kritiskt till den tredje förklaringen nämligen värderings/kulturella perspektivet. Från det ovannämnda citatet framgår det att denne inte talar om våldet mot flickor/kvinnor i termer av ”hederskulturer”.

6 Avslutande diskussion

I följande text kommer vi att föra en diskussion utifrån vårt syfte och våra frågeställningar för att skildra våra resonemang kring mäns våld mot kvinnor.

6.1 Slutsatser

Vi har undersökt professionellas syn på vilken kunskap de anser vara viktig att ha i arbetet med flickor/kvinnor utsatta för våld av närstående, vilka erfarenheter de har inom ämnet, de insatser och metoder professionella har till sitt förfogande samt hur de beskriver våldsproblematiken. Under arbetets gång har det blivit tydligt att det finns olika utbildningar kring ämnet och att dessa har utgångspunkt i skilda förklaringsmodeller. Detta gör att professionella ser på våldet utifrån de rådande diskurserna som präglar dessa utbildningar. De som har gått på utbildningar där våldet benämns som hedersrelaterat har i större utsträckning under intervjuerna talat om

problematiken som kulturellt betingad, medan de professionella som har deltagit i utbildningar som betraktar problemet som mäns våld mot kvinnor eller kvinnofrid, tog avstånd från att benämna våldet utifrån ”hedern”. Detta fick oss att tänka på att det kan vara en begränsning att låsa sig vid en förklaring på fenomenet och att det kanske kan underlätta i professionellas arbete om de såg på våldet ur olika aspekter.

Under intervjuarnas gång framkom det att professionella tyckte att det inte finns tillräckligt med utbildningar gällande våldsutsatta flickor/kvinnor. En del sade att de gått på föreläsningar men att de inte har gått en specifik utbildning kring ämnet medan andra har utbildat sig. Eftersom det finns olika perspektiv som förklarar våldet menar vi att detta kan klargöra respondenternas syn om att det inte finns tillräckligt många utbildningar och att de behöver mer kunskap. Med andra ord kan man tolka detta att den konflikt som kan uppstå mellan dessa olika perspektiv gör att det inte råder en enighet om hur utbildningar ska utformas och därför finns det få utbildningar.

Majoriteten av respondenterna benämnde våldet som ”hedersrelaterat” och uttryckte att familjernas kultur har en stor betydelse för uppkomsten av våldet. Därför kan vi se att professionella har en föreställning om att våldet i utländska familjer har en utgångspunkt i deras ”heder”. Efter att vi har fått mer kunskap om olika förklaringar på våldet menar vi att det kan vara problematiskt att tolka våldet utifrån en ”hedersideologi”, då detta kan leda till att familjer med icke svenskt ursprung stämplas som våldsbenägna och patriarkala. Vi kan förstå kritiken utifrån könsmaktperspektiven som Carbin (2010: 94-95) belyser där hon skriver att det kan uppstå en uppdelning mellan svenskt och icke svenskt våld. Eftersom detta enligt oss är ett komplext ämne menar vi att en förklaring utifrån hedern gör att man missar andra variabler som kan ha betydelse för att förstå bakomliggande faktorer. Det intersektionella perspektivet som vi beskriver i kapitel 3.3.2 är inte enbart knutet till en kulturell förklaring utan ser även på våldet utifrån andra aspekter. Därmed om man utgår ifrån detta perspektiv kan man möjligtvis undvika att särskilja svenskt och icke svenskt våld.

Våra respondenter tog även upp att pojkar och män i allt större utsträckning söker sig

till socialtjänsten då de blivit utsatta för våld och hot från sina närstående. Intervjupersonerna menar att pojkar/män kontrolleras av sina familjemedlemmar och riskerar att utsättas för psykisk och fysisk misshandel. I väldigt liten utsträckning nämns pojkar/män som offer i media då det är mer vanligt att de har rollen som förövare, enligt våra respondenter. Därför tycker vi att det bör uppmärksammas oftare att även pojkar/män kan utsättas för sådana missförhållanden. Vi tycker att det vore intressant att i framtiden forska kring, i vilken utsträckning pojkar/män utsätts för våld och hot i nära relationer.

7 Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Amnesty International (2013) "Hedersmord" <http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/kvinnors-rattigheter/hedersmord/> (Hämtat: 2013-05-01).

Andrews, Tom (2012) "What is Social Constructionism?" *The grounded theory review*, 11, 1, 39-47 (Hämtat: 2013-05-01).

Aspers, Patrik (2011) *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1998) *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Björktomta, Siv-Britt (2012) *Om patriarkat, motstånd och uppbrott: tjejers rörelser i sociala rum*. Diss. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Bryman, Alan (2012) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Carbin, Maria (2010) *Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*. Diss. Stockholm: Stockholms Universitet.

Güngör, Emre & Dervish, Nima (2009) *Varför mördar man sin dotter?*. Stockholm: Norstedt.

Hedersrelaterat våld och förtryck: en kunskaps- och forskningsöversikt. 1. uppl. (2010). Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) Tillgängligt på internet: <http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/fulltext/145>(Hämtat:2013-06-05).

Jemteborn, Annika (2005) *Å stå på sig, på egna ben- en fallstudie om en flicka i en hederskultur och hennes motstånd i att inordna sig efter släktens krav*. Edsbruk: Akademitryck AB. Tillgängligt på internet: <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:198572/FULLTEXT01> (Hämtat: 2013-05-02).

Mattsson, Tina (2011) *Våldets komplexitet och gamla paradigmer - om utmaningar och svårigheter i arbetet med våld i nära relationer*. Lund: Lunds Universitet. Tillgängligt på internet: http://www4.lu.se/images/Socialhogskolan/MS2011_5.pdf (Hämtat: 2013-06-06).

May, Tim (2009) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Payne, Malcolm (2002) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Schlytter, Astrid (2004) *Rätten att själv få välja*. Lund: Studentlitteratur AB.

Schlytter, Astrid och Linell, Hanna (2008) *Hedersrelaterade traditioner i en svensk*

kontext: en studie av omhändertagna flickor. Sollentuna: FoU Nordväst i Stockholms län. Tillgängligt på internet: http://www.fou-nordvast.com/dokument/forskningsrapport_2008_nr_2_hedersrelaterade%20traditioner.pdf (Hämtat: 2013-04-12).

Sjöblom, Yvonne (2006) *I skuggan av Fadime och socialsekreterarnas arbete med hedersvåld.* Sollentuna: FoU Nordväst i Stockholms län. Tillgängligt på internet: http://www.fou-nordvast.com/dokument/forskningsrapport_2006_4_i_skuggan_av_fadime.pdf (Hämtat: 2013-04-29).

Steen, Anne-Lie (2003) *Mäns våld mot kvinnor - ett diskursivt slagfält: reflektioner kring kunskapsläget.* Göteborg: Universitet, Sociologiska institutionen. Tillgängligt på Internet: <http://hdl.handle.net/2077/35> (Hämtat: 2013-06-05).

2004:121 *Slag i luften: rapport. Utredningen om myndigheter, mansvåld och makt.* Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Tillgängligt på internet: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/54/31/93c7f12d.pdf> (Hämtat: 2013-06-06).

2005:41 *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (SOU).* Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Tillgängligt på internet: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/56/42/11dab91b.pdf> (Hämtat: 2013-06-05).

Vetenskapsrådet (1990) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf (Hämtat: 2013-04-20).

Wenneberg, Barlebo Sören (2010) *Socialkonstruktivism- positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB.

Wikström, Eva och Ghazinour, Mehdi (2010) "Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence HRV" *European Journal of Social Work*, 13, 2, 245-259 (Hämtat: 2013-05-03).

Wikan, Unni (2003) *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront.

Wikan, Unni (2009) *Om heder*. Göteborg: Daidalos AB.

8 Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide -1 (socialtjänsten)

1. Hur länge har du varit verksam som socionom?
2. Vilken arbetserfarenhet har du när det gäller flickor/unga kvinnor som har varit utsatta för våld och förtryck? Hur länge har du arbetet med dessa frågor?
3. Vad karakteriserar ett ärende som anses ha inslag av hedersrelaterat våld?
4. Hur ser du på dina kunskaper när det gäller handläggning av ärenden med inslag av hedersrelaterat våld? Anser du att du har tillräckligt med kunskap om ämnet för att kunna handlägga ett sådant ärende på bästa möjliga sätt?
5. Har du fått någon utbildning på arbetsplatsen om hedersproblematik eller mäns våld mot kvinnor? (om nej, tycker du att det behövs?)
6. Skiljer sig arbetssättet mellan ärenden där hedersproblematik är aktuellt och där det inte förekommer?

7. Hur arbetar ni med dessa ärenden, samt vilka insatser har arbetsplatsen till sitt förfogande?
8. Jobbar ni utifrån specifika metoder? Anser du att denna metod fungerar?
9. Anser du att hedersproblematik har blivit mer uppmärksammat de senaste åren? Tycker du att det borde uppmärksammas mer eller mindre och varför?
10. Anser du att personalens bakgrund och ursprung har betydelse i arbetet med utsatta flickor?
11. Utifrån din erfarenhet tror du att familjerna kan ändra på sitt synsätt

Bilaga 2

Intervjuguide – 2 (Boende)

1. Hur länge har du varit verksam som socionom?
2. Vilken arbetserfarenhet har du när det gäller flickor/unga kvinnor som har varit utsatta för våld och förtryck?
3. Vad karakteriserar ett ärende som anses ha inslag av hedersrelaterat våld?
4. Hur ser du på dina kunskaper när det gäller arbetet med flickor/unga kvinnor som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld? Anser du att du har tillräckligt med kunskap om hedersproblematik för att kunna hjälpa flickorna på bästa möjliga sätt?
5. Har du fått någon utbildning på arbetsplatsen om hedersproblematik eller om mäns våld mot kvinnor? (om nej, tycker du att det behövs?) Vilken?
6. Vilka insatser använder ni? Finns det några särskilda metoder? Vilket stöd och vad för samtal erbjuder ni? Hur tycker ni att dessa fungerar?
7. Anser du att hedersproblematik har blivit mer uppmärksammat de senaste åren?
8. Är det fler som själva söker sig till boendet eller via andra kontakter?

9. Anser du att personalens bakgrund och ursprung har betydelse i arbetet med utsatta flickor?
10. Utifrån din erfarenhet tror du att familjerna kan ändra på sitt synsätt?

Bilaga 3

Informationsblad

Hej!

Vi är två socionomstudenter från Lunds universitet, Campus Helsingborg, som skriver vårt examensarbete. Syftet med arbetet är att undersöka hur socialtjänsten och boenden för utsatta flickor/kvinnor arbetar med ärenden där hedersrelaterat våld förekommer. Vi vill ta reda på vilken kunskap de professionella har samt vilka insatser kan vara aktuella. Intervjun är frivillig och kommer att spelas in då vi inte vill gå miste om viktig information. Den som medverkar har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst och kommer att aidentifieras i uppsatsen. Allt material kommer att förstöras efter undersökningen färdigställts. Intervjun beräknas ta ca 30- 60 minuter. Uppsatsen kommer att finnas tillgänglig för allmänheten när den är examinerad.

Till detta informationsblad bifogas samtyckesblankett, samt intervjuguide som ger möjlighet att ta del av frågorna i förväg.

Vi vill återigen tacka för din medverkan och du är välkommen att kontakta oss enligt nedanstående uppgifter, om du har ytterligare frågor.

Med vänlig hälsning,

Minela Stojiljkovic, minela.stojiljkovic.155@student.lu.se

Ewelina Gustafsson, ewelina.gustafsson.104@student.lu.se

Bilaga 4

Samtyckesblankett

Jag har tagit del av informationen angående undersökningen om hedersrelaterat våld.

Jag har även tagit del av informationen, att mitt deltagande är frivilligt och att jag har möjlighet att avbryta min medverkan när som helst efter att intervjun slutförts.

Jag ger mitt samtycke till att bli intervjuad samt att intervjun kan spelas in.

Ort och datum

Underskrift

Telefonnummer